

Undersøgelse af hvilke forhold lodsejere oplever som barrierer for at indgå en Natura 2000-aftale

Formål

Det primære formål med at gennemføre en undersøgelse rettet mod lodsejerne i de to pilotområder er, at indhente oplysninger, der kan bidrage til at:

- a) identificere hvilke forhold lodsejerne oplever som hindrende eller tilskyndende til at indgå en Natura 2000-aftale og
- b) finde ud af, hvordan de fundne barrierer for en aftale kan overvindes.

Metode

Dataindsamlingsmetode

Data til denne undersøgelse indsamles udelukkende fra projektets to Natura 2000-pilotområder og består af:

- Spørgeskema til lodsejere i pilotområderne
- Interview med lodsejere i pilotområderne

Først gennemføres spørgeskemaundersøgelsen, hvorefter der laves interviews for at belyse og komme til nærmere forståelse af baggrunden for svarene i spørgeskemaundersøgelsen.

Metode til udformning af spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen og interviewspørgsmål

Selve spørgsmålene i spørgeskemaet er udformet ud fra hypoteser om hvilke områder der udgør mulige barrierer hos lodsejerne. Hypoteserne bygger på flere års erfaring fra praksis med lodsejerforhandlinger mellem Vejle kommune og lodsejerne i Vejle samt erfaringer fra tidligere projekter Videncentret har deltaget i.

Spørgsmålene er udformet som et internet baseret spørgeskema, hvor respondenterne har mulighed for at klikke af i udvalgte svarmuligheder. Se dokumentet 'Spørgsmål til barriereundersøgelsen'.

Analysemetode

De indsamlede data analyseres og fortolkes, hvorefter de leder til en række anbefalinger til, hvordan man som rådgiver/kommunalansat med fordel kan gribe dialogen an, når og hvis kommunen ønsker at indgå en Natura 2000-aftale med en lodsejer. Nogle af anbefalingerne forventes at blive så konkrete, at de kan testes eller på anden måde gøres til virkelighed, inden for projektets rammer.

Hypoteser

De konkrete analyser, vi laver af den indsamlede data, styres af de seks primære hypoteser, vi opstillede, inden vi gik i gang med undersøgelsen.

De seks hypoteser om, hvorfor nogle lodsejere fravælger at indgå Natura 2000-aftaler, lyder som følger:

1. VIDENS BETYDNING FOR LYSTEN TIL AT INDGÅ PLEJEAFtaler

At manglende kendskab til og viden om Natura 2000 er en årsag til, at lodsejere ikke af sig selv vælger at indgå Natura 2000-aftaler i form af fx at indsende en ansøgning om rydning, hegning og/eller græsning.

2. RATIONEL BETRAGTNING: OPVEJNING AF FORDELE OG ULEMPER

At lodsejere, der har stor viden om Natura 2000, ikke nødvendigvis vælger at indgå en aftale, fordi de ikke kan se en SAMLET fordel ved at indgå aftalen – altså at fx økonomisk tilskud, mere natur, eller yderligere social anerkendelse ikke opvejes af ulemper i form af fx øget administrativt arbejde eller våde marker.

3. TRYGHED OG TIDLIGERE ERFARINGER MED KOMMUNEN

At lodsejere, der har stor viden om Natura 2000, ikke nødvendigvis vælger at indgå en aftale, selv om de vil få nogle umiddelbare og klare SAMLEDE fordele ved en sådan aftale. Hypotesen bygger på, at disse lodsejere føler sig utrygge ved, hvad aftalen betyder for dem på længere sigt eller måske har en principiel negativ holdning til at samarbejde med kommunen. Begge dele kan være affødt af gamle og negative erfaringer med kommuner og myndigheder.

4. PROCESSEN

At manglende lodsejerinvolveringen i PROCESSEN med at udarbejde et større naturprojekt, hvor lodsejeren selv bidrager med noget af sin jord, vil reducere interessen for at indgå en aftale, da man oplever, at man ikke selv har haft indflydelse på processen, men også indholdet i naturprojektet.

5. SIDSTE SKUB

At nogle lodsejere meget gerne vil indgå en aftale og er klar til det, men mangler det sidste hjælpende skub for at få gjort den positive holdning til en konkret handling i form af en aftale.

6. PERSONLIGE GRUNDE OG LODSEJERTYPE

At hver enkelt lodsejer har sin egen helt personlige grunde til at indgå eller fravælge at indgå en aftale, men at lodsejertypen (fx hobby- eller heltidslandmand) også kan være med til at 'forudsige', hvilket indhold i aftalen, der kan udgøre en barriere for lysten til at indgå en aftale

Analyse af viden

I det følgende ses der nærmere på de seks hypoteser. Målet er at undersøge hypotesernes holdbarhed.

1. VIDENS BETYDNING FOR LYSTEN TIL AT INDGÅ PLEJEAFtaler

Analyse af svar i spørgeskema

Vi ønskede at se hvorvidt manglende kendskab til og viden om Natura 2000 er en årsag til, at lodsejere ikke af sig selv vælger at indgå Natura 2000-aftaler i form af fx at indsende en ansøgning om rydning, hegning og/eller græsning.

Denne hypotese har vi testet ved at spørge respondenterne om, hvor meget viden om Natura 2000-planerne, de selv oplever de har i forhold til (krydset med), om de har lyst til at indgå en plejeaftale.

Filter: Intet filter

20. Hvor meget viden oplever du, at du har om de aktuelle Natura 2000-planer og -handleplaner for den ådal, som du har jord i?

Krydset med: 26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

	Ja	Nej	I alt
Mere end du behøver	6,9% (2)	0,0% (0)	5,9% (2)
Passende	13,8% (4)	20,0% (1)	14,7% (5)
For lidt	62,1% (18)	60,0% (3)	61,8% (21)
Ingen	17,2% (5)	20,0% (1)	17,6% (6)
I alt	85,3% (29)	14,7% (5)	100,0% (34)

29 ud af de 34 respondenter, der har svaret på spørgeundersøgelsen, er interesserede i at indgå en plejeaftale, men det ser ikke ud til, at der er sammenhæng mellem respondenternes generelle viden om Natura 2000-planerne og deres villighed til at indgå plejeaftaler.

Fem af respondenterne er endda villige til at indgå en aftale, selv om de oplever, at de "ingen" viden har om de aktuelle Natura 2000-planerne og -handleplaner. Dog kan disse fem respondenter godt have mere generel viden om Natura 2000-områderne, og derudfra have dannet deres positive holdning til at indgå en aftale.

Undersøgelsen viser med andre ord, at vidensniveauet om de aktuelle Natura 2000-planer blandt lodsejerne ikke kan sige noget om lysten til at indgå aftaler. Mere konkret kan man sige, at lodsejere med stor viden om de aktuelle Natura 2000-planer ikke er mere interesserede i at indgå aftaler end lodsejere med en lille viden om de aktuelle Natura 2000-planer.

Dog forholder det sig rent logisk sådan, at der blandt lodsejere, der slet ikke har kendskab til Natura 2000 generelt og de konkrete aftalemuligheder, det giver, alt andet lige vil være flere, der vil indgå en aftale, når de får info om mulighederne, end blandt dem, der aldrig får kendskab til mulighederne. Derfor vil det på baggrund af undersøgelsen være forkert at slutte, at man slet ikke behøver at informere om mulighederne for at indgå en Natura 2000-aftale, da folk ikke behøver viden om de aktuelle Natura 2000-planer for at tage stilling. Og mere generelt betragtet må det også være i alle parter interesse, at lodsejernes beslutning om at indgå en frivillig aftale sker på et oplyst grundlag. I undersøgelsen er der 21 af 34 respondenter, der svarer, at de har 'for lidt' viden om de aktuelle Natura 2000-planer, hvilket også peger på nødvendigheden af at informere mere om Natura 2000.

Yderligere belysning via interviewspørgsmål:

- Kender du overordnet til mulighederne i Natura 2000-aftalerne?
- Tror du, at mere viden om Natura 2000 og de muligheder det giver, vil gøre dig mere interesseret i at indgå en aftale? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Har du fået udleveret noget informationsmateriale om Natura 2000?
- Har du selv opsøgt noget information?
- Hvor nemt var det at forstå?
- Kender du til de aktuelle Natura 2000-planer?
- Hvad ved du mere generelt om Natura 2000?

Anbefaling:

Sørg for at alle relevante lodsejere så tidligt som muligt har et basiskendskab til Natura 2000-mulighederne – jo flere der har kendskab til dem, jo flere vil rent logisk vælge at søge mere info og aktivt overveje muligheder for at indgå aftaler. Regn dog ikke med at en stor lodsejerviden om Natura 2000 i sig selv fører til aftaler.

Værktøj:

Let forståeligt og tilgængeligt informationsmateriale der ultrakort fortæller, at lodsejeren bor eller har jord i et Natura 2000-område, og at det giver nogle muligheder – og hvordan reglerne forholder sig på området.

2. RATIONEL BETRAGTNING: OPVEJNING AF FORDELE OG ULEMPER

Analyse af svar i spørgeskema

I foregående afsnit fandt vi, at mangel på viden kan være en barriere for at indgå frivillige aftale, men ikke nødvendigvis er det. I det følgende vil vi undersøge hypotesen om, at lodsejere på baggrund af rationelle overvejelser af fordele og ulemper indgår eller fravælger at indgå en aftale.

Af undersøgelsen ses det, at 29 af 34 respondenter gerne vil indgå en plejeaftale efter at have gjort sig sammenhængende overvejelser om økonomi, natur, involvering, papirarbejde mm. (Se dokumentet 'Oversigt over alle svar'), spørgsmål 25a, b, e, f og g). Dette kan ses som et udtryk for, at lodsejerne laver en klar opvejning af håndgribelige og umiddelbare fordele og ulemper ved at indgå en aftale.

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

	Respondenter	Procent
Ja	29	85,3%
Nej	5	14,7%
I alt	34	100,0%

Nedenfor analyseres respondenternes svar på de enkelte spørgsmål.

Mere og bedre natur

Her ses det, at 31 respondenter vægter det "meget" eller "en del", at der kommer "mere og bedre natur". Men på trods af, at disse respondenter vægter naturen meget, er der 4, der ikke overvejer at indgå fremtidige aftaler. Dette kan ses som et udtryk for, at "mere og bedre natur" ikke er eneste parameter for om lodsejerne overvejer at indgå fremtidige aftaler, men at der er andre parametre på spil.

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du medvirker til at skabe "mere og bedre" natur?

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	89,5% (17)	83,3% (10)	100,0% (1)	50,0% (1)	85,3% (29)
Nej	10,5% (2)	16,7% (2)	0,0% (0)	50,0% (1)	14,7% (5)
I alt	55,9% (19)	35,3% (12)	2,9% (1)	5,9% (2)	100,0% (34)

Økonomisk kompensation

Der er 23 respondenter, der vægter det "meget" eller "en del", at de får en "økonomisk kompensation". Men der er også 11, der kun vægter det "lidt" eller "slet ikke". Dette viser, at økonomien betyder en helt del - især for de respondenter der overvejer at indgå en fremtidig aftale (21 af 29).

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftaler betyder, at du får en økonomisk kompensation?

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	93,3% (14)	87,5% (7)	77,8% (7)	50,0% (1)	85,3% (29)
Nej	6,7% (1)	12,5% (1)	22,2% (2)	50,0% (1)	14,7% (5)
I alt	44,1% (15)	23,5% (8)	26,5% (9)	5,9% (2)	100,0% (34)

Anbefaling:

Gør lodsejerne opmærksom på at det er muligt at søge tilskud til naturpleje når de har jord i Natura 2000-områder. Men vær også realistisk og forklar dem, at tilskudssatserne ikke er specielt høje.

Det er de færreste kommuner der ligger inde med det klare overblik over alle tilskudsregler – og de betydninger de har for lodsejerne. Det anbefales derfor at der tages kontakt til en lokal landbrugsrådgiver, der kan hjælpe lodsejeren med at få et samlet overblik.

Værktøj:

Tag fx udgangspunkt i folderen Naturpleje i Natura 2000 - tilskudsmuligheder.

Udspredelse af husdyrgødning

Omvendt ser det ud, når der spørges til "udsprede af f.eks. husdyrgødning". Her er det kun 10 der vægter det "meget" eller "en del" og 24 der vægter det "lidt" eller "slet ikke".

Det ses endvidere, at der blandt de respondenter der ikke overvejer at indgå en fremtidig aftale er 2 der vægter udsprede "en del" og 3 der "slet ikke" vægter det. Dette kunne tyde på, at der er to typer af respondenter der siger "Nej". Dem hvor det betyder noget for deres fremtidige bedrift og dem hvor det ikke betyder noget.

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du ikke må udsprede f.eks. husdyrgødning på dit areal?

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	100,0% (4)	66,7% (4)	100,0% (4)	85,0% (17)	85,3% (29)
Nej	0,0% (0)	33,3% (2)	0,0% (0)	15,0% (3)	14,7% (5)
I alt	11,8% (4)	17,6% (6)	11,8% (4)	58,8% (20)	100,0% (34)

Mere papirarbejde

Der er også forskel på hvor vigtigt det er for respondenterne hvis aftalen skulle betyde mere papirarbejde. Her vægter 21 respondenter det "meget" eller "en del", hvorimod 10 kun vægter det "lidt" eller "slet ikke". Men her er det helt klart at alle de respondenter der ikke overvejer at indgå en fremtidig aftale, de vægter det ekstra papirarbejde "meget" eller "en del". Dette kan tyde på, at nogle aftaler i høj grad bliver fravalgt på grund af bekymringen for det ekstra papirarbejde.

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen - og arbejdet med at indgå denne - betyder, at du risikerer at få mere papirarbejde?

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	93,3% (14)	55,6% (5)	100,0% (6)	100,0% (4)	85,3% (29)
Nej	6,7% (1)	44,4% (4)	0,0% (0)	0,0% (0)	14,7% (5)
I alt	44,1% (15)	26,5% (9)	17,6% (6)	11,8% (4)	100,0% (34)

Yderligere miljørestriktioner

Til gengæld er der en mere ligelig fordeling af svarene, når spørgsmålet kommer til risikoen for at blive "pålagt yderligere miljørestriktioner". Her svare 20 af respondenterne, at de vægter det "meget" eller "en del". Hvorimod 14 respondenter kun vægter det "lidt" eller "slet ikke".

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at din bedrift risikerer at blive pålagt yderligere miljørestriktioner? (Gælder både din nuværende bedrift og ved en mulig udvidelse af bedriften)

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	87,5% (14)	75,0% (3)	75,0% (3)	90,0% (9)	85,3% (29)
Nej	12,5% (2)	25,0% (1)	25,0% (1)	10,0% (1)	14,7% (5)
I alt	47,1% (16)	11,8% (4)	11,8% (4)	29,4% (10)	100,0% (34)

Der er ikke nogen umiddelbar tendens til, hvad der går igen hos de 5 respondenter, der svarer, at de ikke vil indgå en aftale, andet end at de gerne vil have mere og bedre natur, men ikke ønsker mere papirarbejde.

Af undersøgelsen fremgår det, at respondenterne vægter økonomi, natur, involvering, papirarbejde mm forskelligt. En undersøgelse af en evt. sammenhæng mellem vægtingen af de forskellige forde-

le og ulemper og lodsejertype vil blive belyst senere under hypotesen 6, samt under afsnittet om de forskellige lodsejer-ærke-typer.

Yderligere belysning via interviewspørgsmål:

Denne tolkning understøttes af landmand BVJ, der sammenslutter:

"Helt overordnet er jeg på den ende side fuldstændig pro ideen og jeg synes, at alt hvad jeg læser om afgræsningsprojekter er supergodt. Så vidt jeg kan forstå er der en god økonomi for den der har afgræsningen, godt for naturen som sådan godt for vildt og dyreliv, så alt er godt, så hvis jeg havde 20 ha, så ville jeg ikke have noget problem med at afse noget af jorden, men mit problem er at jeg har 8 ha, hvor 1,5-2 ha er eng, som jeg benytter ivrigt til træning af mine jagthunde, og selve grunden til at vi flyttede til den her ejendom var, at der er et stykke eng, jeg kan bruge til det her med langt græs og siv, som fasanerne kan gemme sig i. Så hvis det blev afgræsset, vil ikke længere have den eng til det formål, som jeg købt ejendommen for. Derfor, selv om jeg synes det er en rigtig god ide, så er jeg personligt ikke interesseret i at deltage. Det er skismaet for mig."

Anbefaling:

Vi anbefaler, at være opmærksom på, at der er mange faktorer i spil, når lodsejere overvejer om de skal indgå en fremtidig aftale. Mere konkret anbefaler vi, at kommunikationen omkring fordele og ulemper ved at indgå en aftale behandler alle aspekter, da én faktor kan være udløsende i forhold til at indgå en aftale eller ej.

Desuden anbefaler vi – i de tilfælde hvor det er muligt - at lodsejerne bliver hjulpet med papirarbejdet:

* dels at de får hjælp til at udfylde selve ansøgningen

* dels at de bliver vejledt i hvordan de fremover skal kunne dokumenterer og vise bilag for at overholde tilskudsaftalen.

3. TRYGHED OG TIDLIGERE ERFARINGER MED KOMMUNEN

Analyse af svar i spørgeskema

Det ses af nedenstående, at respondenternes holdning til kommunen vægtes en del, når der overvejer om de vil indgå en fremtidig plejeaftale. For 7 ud af de 34 respondenter vægter synet på kommunen 'meget' mens hele 21 respondenter vægter det 'en del'. Derimod er der kun 3 der 'slet ikke' vægter dette.

Desuden viser analysen, at for alle 5 respondenter der har en 'negativ' eller 'overvejende negativ' holdning til kommunen, vægtes dette 'en del' når de overvejer at indgå en plejeaftale. Derimod er det kun blandt de 3 respondenter der har en 'positiv' eller 'overvejende positiv' holdning til kommunen at denne forudgående holdning 'slet ikke' vægtes når de overvejer at indgå en plejeaftale. Dette kan tyde på, at hvis man har en god oplevelse med kommunen, så er det ikke noget man i så høj grad tænker bevidst over – hvorimod en dårlig oplevelse med kommunen af nogle vil blive husket i længere tid.

Filter: Intet filter

29. Hvor meget vægter du dette syn på teknik- og miljøafdelingen, når du overvejer, om du vil indgå en plejeaftale?

Krydset med: 27. Hvordan er dit syn på kommunens teknik- og miljøafdeling?

	Positivt	Overvejende positivt	Neutralt	Negativt	Overvejende negativt	Kender ikke afdelingen	I alt
Meget	22,2% (2)	0,0% (0)	45,5% (5)	0,0% (0)	0,0% (0)	- (0)	22,6% (7)
En del	55,6% (5)	83,3% (5)	54,5% (6)	100,0% (4)	100,0% (1)	- (0)	67,7% (21)
Lidt	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)
Slet ikke	22,2% (2)	16,7% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	- (0)	9,7% (3)
I alt	29,0% (9)	19,4% (6)	35,5% (11)	12,9% (4)	3,2% (1)	0,0% (0)	100,0% (31)

Nedenstående peger også på, at respondenternes holdning til kommunen har stor betydning for deres lyst til at indgå fremtidige plejeaftaler. Af dem der svarer, at de er interesserede i at indgå plejeaftaler, har over halvdelen et 'overvejende positivt' eller 'positivt' syn på kommunen. En pæn del har et 'neutralt' syn på kommunen, mens kun en lille del er interesserede i at indgå en plejeaftale, når de har et 'negativt' eller 'overvejende negativt' holdning til kommunen.

Filter: Intet filter

27. Hvordan er dit syn på kommunens teknik- og miljøafdeling?

Krydset med: 26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

	Ja	Nej	I alt
Positivt	31,0% (9)	0,0% (0)	26,5% (9)
Overvejende positivt	20,7% (6)	0,0% (0)	17,6% (6)
Neutralt	27,6% (8)	60,0% (3)	32,4% (11)
Negativt	10,3% (3)	20,0% (1)	11,8% (4)
Overvejende negativt	3,4% (1)	0,0% (0)	2,9% (1)
Kender ikke afdelingen	6,9% (2)	20,0% (1)	8,8% (3)

I alt	85,3% (29)	14,7% (5)	100,0% (34)
-------	---------------	--------------	----------------

Det ses af ovenstående, at 4 respondenter ikke lader deres negative holdning til kommunen få indflydelse på deres overvejelse for at indgå fremtidige aftaler. I disse tilfælde må der altså være tale om andre faktorer i plejeaftalerne der vægtes højere af respondenterne end deres syn på kommunen.

Yderligere belysning via interviewspørgsmål:

Denne tolkning understøttes af landmand JRO.

JRO har generelt en meget dårligt erfaring med kommunen. Hen har stor mistillid til det de laver. Hvis han skulle få tilliden tilbage til Kommunen kræver det at der bliver ryddet op i personalet. Det er ikke nok at der bare kommer en ny sagsbehandler på deres sag. Han mener de snakker sammen for derefter at rotte sig sammen om hvem der skal trynes. De dårlige oplevelser han har med kommunen påvirker hans lyst til fremadrettet at samarbejde med kommunen.

Citat: "Der skal 18-20 gode oplevelser til for at opveje en dårlig".

I bund og grund vil han egentligt gerne gøre noget godt for naturen ved fx at indgå plejeaftaler. Ligesom han egentligt også gerne vil forhandle med kommunen – men så skulle det være fordi, de ville købe eller forpagte deres jord.

Anbefaling:

Vi anbefaler at kommunen er fokuseret på om der kan være tidligere hændelser der kan være med til at forme lodsejernes syn på kommunens forvaltning. Dette kan både være i forhold til kommunens teknik- og miljøafdeling – men det kan også være alle mulige andre afdelinger i kommunen. Kommunen skal *kende lodsejernes historiske relationer til kommunen.*

Værktøj:

Tjekliste der indeholder følgende spørgsmål:

- Hvilke medarbejdere i kommunens teknik og miljøafdeling har tidligere været i kontakt med lodsejeren?
  - Er dette gået godt/skidt?
  - Er der referater af disse møder?
  - Er der lovet noget der endnu ikke er blevet holdt?
- Har lodsejeren tidligere har fået lavet en miljøgodkendelse (eller lignende, vandingstilladelse, bygningstilladelse ...)?
  - Hvordan har forløbet været?
  - Er sagen blevet påklaget?
- Har lodsejeren tidligere været med i et natur/miljø projekt?
  - Lykkes projektet?
  - Hvad gik godt/skidt?
  -
  - Var der andre lodsejere med?

4. PROCESSEN

Langt de fleste, svarende til 33 ud af 34, respondenter svarer, at de gerne vil involveres 'meget' eller 'en del' i processen. Således er der kun en enkelt respondent der kun vægter det at bliver involveret 'lidt'.

Det at respondenterne bliver involveret er dog ikke ensbetydende med at de ender op med at ville indgå en plejeaftale. Således er der 5 respondenter der selv om de skulle blive involveret ikke vil indgå en plejeaftale. Her må der være andre faktorer der vægter højere end det at blive involveret.

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du bliver direkte involveret i udformningen af et plejeprojekt?

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	90,5% (19)	75,0% (9)	100,0% (1)	- (0)	85,3% (29)
Nej	9,5% (2)	25,0% (3)	0,0% (0)	- (0)	14,7% (5)
I alt	61,8% (21)	35,3% (12)	2,9% (1)	0,0% (0)	100,0% (34)

Det ses af nedenstående analyse, at respondenterne generelt også sætter pris på, at deres naboer eller andre i lokalområdet bliver involveret. Denne faktor vægter respondenterne dog ikke lige så højt som det at respondenterne selv bliver involveret.

Filter: Intet filter

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at dine naboer eller andre i lokalområdet er involveret?

	Meget	En del	Lidt	Slet ikke	I alt
Ja	81,8% (9)	100,0% (8)	90,0% (9)	60,0% (3)	85,3% (29)
Nej	18,2% (2)	0,0% (0)	10,0% (1)	40,0% (2)	14,7% (5)
I alt	32,4% (11)	23,5% (8)	29,4% (10)	14,7% (5)	100,0% (34)

Yderligere belysning via interviewspørgsmål:

Denne tolkning understøttes af landmand BVJ, der fortæller:

Det betyder *"meget for det berører 'mit', men jeg har også en grundlæggende interesse"* for evt. kommende naturprojekter. BVJ vil gerne indgå i dialog med naboer, hvis det kan føre til bedre projekter – især hvis han kan se personlige fordele i dette. Desuden vil han gerne have en generel information om projektet i forhold til formål og hvor man evt. kan bidrage.

Anbefaling:

Sørg for at alle relevante lodsejere er involveret.
Og gerne tidligt i processen

Værktøj:

Tjekliste til involvering:

- Er lodsejerne blevet involveret tidligt i processen?
- Er alle relevante lodsejere blevet involveret?

5. SIDSTE SKUB

Analyse af svar i spørgeskema

Filter: Intet filter

39. Var det dig selv, der tog initiativ til at indgå den seneste aftale?

	Respondenter	Procent
Ja	7	31,8%
Nej	15	68,2%
I alt	22	100,0%

Det ses af analysen, at 2/3 af de respondenter der tidligere har indgået en aftale ikke selv har taget initiativ til aftalen. Det har primært været Amtet (inden kommunen fik opgaven) der har taget initiativet.

For de 15, der ikke selv har taget initiativ til at indgå en aftale, gælder det, at vi via svarene ikke kan se, om respondenterne selv havde gået med tanken om at lave en plejeaftale, og bare lige manglede det sidste skub – eller om myndigheden var dem der startede ideen og gjorde opmærksom på mulighederne. (jvf. hypotese 1 – viden)

Vi kan på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen ikke sandsynliggøre vores hypotese om at nogle lodsejere har en positiv holdning og blot mangler at få det sidste skub til at få gjort deres holdning til

handling ved at få lavet en konkret ansøgning. Dette vil vi derfor få belyst yderligere med vores interview med udvalgte lodsejere.

Anbefaling:

Selv om folk både har viden og lyst – så mangler nogle det sidste skub for at indgå aftaler.

For nogle lodsejere kan det fungerer som at de får "det sidste skub" fra kommunen og naboer når man er med i et projekt der involverer flere lodsejere sammenlignet med enkeltmandsprojekter.

6. PERSONLIGE GRUNDE = ARKETYPER

Analyse af svar i spørgeskema

Af de ovenstående fem analyser kan vi se, at der er stor forskel på hvordan de enkelte respondenter svarer. Vi kan se nogen typer af respondenter lægger mere vægt på nogle ting end andre.

Det vi umiddelbart kunne se var, at de respondenter der angav at de var fuldtidslandmænd havde flere fælles træk fx i form af samme holdning til natursyn mm. Dette indikerer altså at hypotesen om at lodsejertypen (fx hobby- eller fuldtidslandmand) også kan være med til at 'forudsige', hvilket indhold i aftalen, der kan udgøre en barriere for lysten til at indgå en aftale.

Nedenfor vil vi lave en nærmere analyse af hvordan en eventuel sammenhæng ser ud, og hvilke lodsejertyper der er repræsenteret i vores undersøgelse.

Analyse af arketyper

Gennem analysen finder vi frem til at vi i vores pilotområder har tre typer af lodsejere. 'Fultidslandmanden', den 'Midaldrende, veluddannede, fritidslandmand' samt den 'Ældre mindre uddannede fritidslandmand'.

Det er ikke gennem analysen lykket os at identificere 'Økologen' som en arketype, hvilket vi ellers havde en hypotese om. Dette er naturligvis ikke ens betydende med at man i en anden og større population ikke vil kunne finde identificere en sådan arketype.

	Arketype 1 Fultidslandmanden	Arketype 2 Midaldrende veluddannede fritidslandmand"	Arketype 3 Ældre mindre uddannede fritidslandmand	Arketype 4 Økologen
DEFINERENDE INPUT	<p>Karakteriserer sig selv som fuldtidslandmand</p> <p>Har store bedrifter</p> <p>Landbruget betyder meget for deres samlede økonomi</p>	<p>Karakteriserer ikke sig selv som fuldtidslandmand</p> <p>Har mindre bedrifter</p> <p>Landbruget betyder ikke så meget for deres samlede økonomi</p> <p>Har typisk mellem-lang eller lang uddannelse</p> <p>Ligger primært i aldersgruppen 40-60 år</p>	<p>Karakteriserer ikke sig selv som fuldtidslandmand</p> <p>Har mindre bedrifter</p> <p>Landbruget betyder næsten intet for deres samlede økonomi</p> <p>Har typisk kort uddannelse</p> <p>Ligger i aldersgruppen 60-70+ år</p>	
NATURSYN	<p>Ser i høj grad 'opdyrket landbrugsland' som værdifuld natur.</p>	<p>Værdsætter 'biologisk mangfoldighed', 'skov' og 'åbent landskab' som de klart mest foretrukne naturtyper</p>	<p>Værdsætter 'åbent landskab' som den mest foretrukne naturtype.</p>	

VIDEN	<p>Mener selv de har 'passende' eller 'for lidt' viden om Natura 2000-handleplanerne.</p> <p>Får deres viden fra flere steder - heriblandt de traditionelle landbrugs-kanaler.</p> <p>De ønsker særligt mere information om 'muligheden for tilskud' og 'regler'</p>	<p>Mener generelt de har 'for lidt' viden</p> <p>Får deres viden fra flere steder – dog ikke landbrugsmedier</p> <p>De ønsker mere information om 'muligheden for tilskud', 'regler' og 'økonomiske gevinster', men i lige så høj grad om 'naturmæssige gevinster'</p>	<p>Mener generelt de har 'for lidt' viden</p> <p>Får deres viden fra flere steder – dog ikke landbrugsmedier</p> <p>De ønsker mere information om 'muligheden for tilskud' og 'regler', men også om 'naturmæssige gevinster'</p>	
BRUG AF RÅDGIVERE	<p>Bruger alle en eller anden form for rådgiver.</p> <p>Men der er forskelligt hvilken type rådgiver der bruger.</p> <p>Flere bruger økonomi- eller skovrådgivere.</p>	<p>Halvdelen bruger ikke landbrugsrådgivere.</p> <p>Flere bruger skovrådgivere.</p>	<p>Under halvdelen bruger ikke landbrugsrådgivere.</p> <p>Flere bruger skovrådgivere.</p>	
SYN PÅ MYNDIGHEDER	<p>Deres syn på kommunen betyder en del for deres fremtidige overvejelser om for at indgå en fremtidig plejeaftale.</p>	<p>Deres syn på kommunen betyder en del for deres fremtidige overvejelser om for at indgå en fremtidig plejeaftale.</p>	<p>Deres syn på kommunen betyder en del for deres fremtidige overvejelser om for at indgå en fremtidig plejeaftale.</p>	
INVOLVERING	<p>Ønsker i høj grad at blive involveret i udformningen af</p>	<p>Ønsker i mindre grad at blive involveret i udformning-</p>	<p>Ønsker i mindre grad at blive involveret i udformning-</p>	

	plejeprojekter.	gen af plejeprojekter. Veluddannede ønsker i højere grad at blive involveret	gen af plejeprojekter.	
FREMTIDIG DRIFT	<p>Ønsker i høj grad at blive økonomisk kompenseret hvis de kan indgå plejeaftaler.</p> <p>Det er meget vigtigt at de fortsat kan udsprede deres husdyrgødning på deres arealer.</p> <p>Vægter i høj grad den ekstra arbejdsbyrde med øget papirarbejde som en barriere.</p> <p>Frygter i høj grad at bedriften bliver pålagt yderligere miljørestriktioner.</p>	<p>Ønsker i en vis grad at blive økonomisk kompenseret hvis de kan indgå plejeaftaler.</p> <p>Det er generelt ikke vigtigt at de fortsat kan udsprede deres husdyrgødning på deres arealer.</p> <p>Vægter i nogen grad den ekstra arbejdsbyrde med øget papirarbejde som en barriere.</p> <p>Frygter i nogen grad at bedriften bliver pålagt yderligere miljørestriktioner.</p>	<p>Ønsker i en vis grad at blive økonomisk kompenseret hvis de kan indgå plejeaftaler.</p> <p>Det er generelt ikke vigtigt at de fortsat kan udsprede deres husdyrgødning på deres arealer.</p> <p>Vægter i nogen grad den ekstra arbejdsbyrde med øget papirarbejde som en barriere.</p> <p>Frygter i nogen grad at bedriften bliver pålagt yderligere miljørestriktioner.</p>	

Fuldtidslandmænd

DEFINERENDE INPUT

Vi ønsker at undersøge om de respondenter der betegner sig selv som fuldtidslandmænd skiller sig ud fra de øvrige respondenter. Det gør vi ved først at kortlægge hvad der karakteriserer den type bedrift fuldtidslandmændene har.

Af denne analyse kan vi se, at fuldtidslandmænd skiller sig ud ved at der er relativt flere der har planteavl end dem der ikke er fuldtidslandmænd. Modsat er der mange flere ikke-fuldtidslandmænd der svare at de har 'andet' end den nævnte bedriftstype. Går man nærmere ind og ser på svarene ser man at flere har svaret 'skov' eller 'natur'. Den ene fuldtidslandmand der har svaret 'andet' som bedriftstype har svaret 'specialkyllinger'. Denne forskel skal nok ikke tolkes som at der ikke er nogen fuldtidslandmænd der hverken har 'skov' eller 'natur', men at de ikke ser det som deres primærproduktion og derfor ikke har regnet det med.

Filter: Intet filter

9. Hvilken type bedrift driver du? (sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Planteavl	60,0% (3)	23,3% (7)	28,6% (10)
Kødkvæg	20,0% (1)	30,0% (9)	28,6% (10)
Malkekvæg	20,0% (1)	3,3% (1)	5,7% (2)
Svin	40,0% (2)	0,0% (0)	5,7% (2)
Får	0,0% (0)	10,0% (3)	8,6% (3)
Heste	20,0% (1)	20,0% (6)	20,0% (7)
Andet	20,0% (1)	46,7% (14)	42,9% (15)
I alt	14,3% (5)	85,7% (30)	100,0% (35)

Der er ligeledes spurgt ind til hvor mange dyreenheder respondenterne har. Her er der en klar overvægt af at fuldtidslandmændene har flere dyreenheder end de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd. Det skal dog tilføjes, at der her er tale om fuldtidslandmænd med en forholdsvis lille husdyrprojektion 3 af de 5 fuldtidslandmænd ligger på mellem 16-57 DE. En gennemsnitlig dansk fuldtidslandmand ligger på omkring 150-200 DE.

Filter: Intet filter

10. Hvor mange dyreenheder (DE) har du?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
0-15 DE	0,0% (0)	75,9% (22)	64,7% (22)
16-75 DE	60,0% (3)	24,1% (7)	29,4% (10)
76-250 DE	40,0% (2)	0,0% (0)	5,9% (2)
251-500 DE	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Over 500 DE	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

I forhold til værktøjerne i Smart Natura skal vi huske på, at der er mange andre fuldtidslandmænd der har langt større bedrifter.

Af de adspurgte respondenter er der 2/3 der driver deres landbrug konventionelt, og 1/3 der driver den økologisk. Det ser ikke ud til, at der er den store forskel på denne fordeling i forhold til fuldtidslandmænd og ikke fuldtidslandmænd – måske med en lille tendens til at der er flere økologiske ikke fuldtidslandmænd.

Filter: Intet filter

11. Hvordan driver du din bedrift?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Konventionelt	80,0% (4)	65,5% (19)	67,6% (23)
Økologisk	20,0% (1)	34,5% (10)	32,4% (11)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

Alle de respondenter der betegner sig selv som fuldtidslandmænd, har over 100 ha. Derimod er det kun 1 af de respondenter der har svaret, at de ikke er fuldtidslandmænd, der har over 100 ha. Undersøger man denne ene respondent ser man, at der er tale om statsejede arealer, herunder skov..

Filter: Intet filter

12. Hvor mange hektar (ha) egne ejede arealer hører der til bedriften?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
0 ha	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
0,1-5 ha	0,0% (0)	17,2% (5)	14,7% (5)
6-30 ha	0,0% (0)	65,5% (19)	55,9% (19)
31-100 ha	0,0% (0)	13,8% (4)	11,8% (4)
101-250 ha	60,0% (3)	0,0% (0)	8,8% (3)
Over 250 ha	40,0% (2)	3,4% (1)	8,8% (3)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

Med analysen ønsker vi ligeledes at sandsynliggøre hvorvidt fuldtidslandmænd i højere grad er fokuseret på økonomien – og at det dermed er økonomien der er afgørende for om de indgår aftaler om pleje af Natura 2000-arealer.

Filter: Intet filter

5. Hvor meget betyder jeres landbrug for husstandens samlede økonomi?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Næsten intet	0,0% (0)	67,7% (21)	58,3% (21)
Noget	0,0% (0)	25,8% (8)	22,2% (8)
Meget	20,0% (1)	0,0% (0)	2,8% (1)
Alt	80,0% (4)	6,5% (2)	16,7% (6)
I alt	13,9% (5)	86,1% (31)	100,0% (36)

Af ovenstående ses det, at de respondenter der svare de er fuldtidslandmænd, alle svare at landbruget også betyder 'meget' eller 'alt' for husstandens samlede økonomi. Derimod er det kun to af de respondenter der ikke svare de er fuldtidslandmænd, der svare at landbrug betyder 'alt' for husstandens samlede økonomi. De øvrige respondenter svare at det kun betyder 'noget' eller 'næsten intet'. Den ene af disse har et mellemstort landbrug med 16-75 DE på 31-100 ha. Derfor kunne denne respondent godt medregnes i statistikken for fuldtidslandmænd. Den anden derimod må betegnes som en lille jordejer med 0-15 De og 6-30 ha.

Dette fører os til den slutning, at økonomien betyder fra 'meget' til 'alt' for fuldtidslandmanden.

På denne baggrund har vi vurderet, at vi godt kan bruge parameteren 'fuldtidslandmand'. I projektet er der dog kun 5 af de 37 deltagende lodsejere der har svaret, at de er fuldtidslandmænd. Dette er en relativ lille del af den samlede svarprocent. Med dette in mente, skal den følgende analyse tolkes lidt varsomt. Vi vælger at kalde de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd for fritidslandmænd.

3. Er du fuldtidslandmand?

	Respondenter	Procent
Ja	5	13,5%
Nej	32	86,5%
I alt	37	100,0%

NATURSYN

Vi ønsker at undersøge hvorvidt fuldtidslandmænd har et andet natursyn end øvrige lodsejere. Dette har vi gjort ved at spørge ind til hvad respondenterne mener er 'god natur'. Her tænker vi, at hvis der svares 'opdyrket landbrugsland' afspejler det en holdning om at kornmarker også er natur. Hvorimod svar der går på 'biologisk mangfoldighed' eller 'sjældne arter' mere afspejler de værdier der ligger uden for de dyrkede marker.

Af det følgende kan man se, at 4 ud af de 5 respondenter der er fuldtidslandmænd mener 'opdyrket landbrugsjord' er god natur. Dette svare til 80 %. Modsat er det kun 8 ud af 29, svarende til knap 30 % af de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd der mener 'opdyrket landbrugsjord' er god natur. Omvendt er der en overvægt at de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd der svare, at 'åbent landskab' og 'biologisk mangfoldighed' er god natur.

Dette indikerer, at fuldtidslandmænd har et natursyn der går lidt mere i retning af det 'opdyrkede landbrugsland' end de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd. Dette hænger rigtig godt sammen med det tidligere viste, at fuldtidslandmænd, der netop har meget jord og hvis landbrug har en stor betydning for den samlede husstands økonomi, ser de dyrkede marker som noget flot de kan være stolte af.

Når det så er sagt, viser tallene også, at der samtidig er fuldtidslandmænd der lægger vægt på de mere naturnære værdier. I spørgeundersøgelsen har det været muligt at sætte flere krydsere. Men det er kun 'opdyrket landbrugsland' som har så mange krydsere fra fuldtidslandmændene.

Der er en lille tendens til at flere fuldtidslandmændene synes 'jagt' er god natur.

Filter: Intet filter

24. Hvad er god natur for dig? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Jagt	40,0% (2)	31,0% (9)	32,4% (11)
Opdyrket landbrugs-land	80,0% (4)	27,6% (8)	35,3% (12)
Åbent landskab (Eng/overdrev/hede)	40,0% (2)	82,8% (24)	76,5% (26)
Skov	40,0% (2)	62,1% (18)	58,8% (20)
Biologisk mangfoldighed	40,0% (2)	65,5% (19)	61,8% (21)
Sjældne arter	20,0% (1)	41,4% (12)	38,2% (13)
Andet	40,0% (2)	24,1% (7)	26,5% (9)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

I forhold til kommunikationsstrategien for Smart Natura betyder det, når man henvender sig til fuldtidslandmænd, så skal man huske på, at de ser det 'opdyrkede landbrugsland' som noget godt natur. Dette skal man passe på med ikke at tale ned og kritiserer for meget, men alligevel prøve at forklare, at der er flere naturmæssige gevinster forbundet med plejede naturområder.

'Det kan altså være svært at skrive om natur, når vi har forskellige opfattelser af hvad det er. – men det er jo netop det der er pointen – vi kommer let til at gå galt i byen hvis vi siger til landmændene vi skal have mere natur – og de mener vi har masser af natur i form af dyrkede marker.

VIDEN

Vi ønsker at undersøge hvorvidt fuldtidslandmænd har et andet vidensniveau end øvrige lodsejere. Dette har vi gjort ved at spørge respondenterne 'Hvor meget viden oplever du, at du har om de aktuelle Natura 2000-planer og -handleplaner for den ådal, som du har jord i?'. Her tænker vi, at hvis der svares 'For lidt' eller 'Ingen' afspejler det et ønske fra lodsejerne om at vide mere.

I den forbindelse ser det ikke ud til at fuldtidslandmændene skiller sig særligt ud fra de øvrige respondenter.

Filter: Intet filter

20. Hvor meget viden oplever du, at du har om de aktuelle Natura 2000-planer og -handleplaner for den ådal, som du har jord i?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Mere end du behøver	0,0% (0)	6,9% (2)	5,9% (2)
Passende	40,0% (2)	10,3% (3)	14,7% (5)
For lidt	60,0% (3)	62,1% (18)	61,8% (21)
Ingen	0,0% (0)	20,7% (6)	17,6% (6)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

Når man kikker på den viden om Natura 2000-planerne fuldtidslandmændene selv mener de har, så er der en tendens til, at svarene er mere centreret omkring en 'for lidt' til 'passende' viden. Derimod er det lidt mere spredt hvor meget viden ikke fuldtidsmænd selv mener de har. Her er der faktisk 6, svarende til 20 % der mener de 'ingen' viden har. Til gengæld er der også to der mener at have 'mere end du behøver'.

Vi har lavet en lille analyse af fuldtidslandmanden i forhold til hypotese 1 (Videns betydning for lysten til at indgå plejeaftaler) i barriereundersøgelsen. Her kikker vi dog udelukkende på de respondenter der er fuldtidslandmænd.

Også her er hovedparten af fuldtidslandmændene interesserede i at indgå plejeaftaler selvom de selv mener de har 'for lidt' eller 'passende' viden om Natura 2000-planerne.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Ja]

20. Hvor meget viden oplever du, at du har om de aktuelle Natura 2000-planer og -handleplaner for den ådal, som du har jord i?

Krydset med: 26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

	Ja	Nej	I alt
Mere end du behøver	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Passende	25,0% (1)	100,0% (1)	40,0% (2)
For lidt	75,0% (3)	0,0% (0)	60,0% (3)

	Ja	Nej	I alt
Ingen	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	80,0% (4)	20,0% (1)	100,0% (5)

Derfor har det været relevant at se nærmere på hvor respondenterne har deres viden fra.

Filter: Intet filter

21. Hvor har du fået viden fra? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Landsdækkende aviser, radio og tv	0,0% (0)	40,0% (2)	28,6% (2)
Faglige tidsskrifter	50,0% (1)	40,0% (2)	42,9% (3)
Kommunen	0,0% (0)	80,0% (4)	57,1% (4)
Landbrugscentret	50,0% (1)	40,0% (2)	42,9% (3)
Naboer	0,0% (0)	40,0% (2)	28,6% (2)
Familie og venner	0,0% (0)	40,0% (2)	28,6% (2)
Folderen "Naturpleje i Natura 2000. Tilskudsmuligheder 2012"	50,0% (1)	80,0% (4)	71,4% (5)
Andre kilder	50,0% (1)	60,0% (3)	57,1% (4)
I alt	28,6% (2)	71,4% (5)	100,0% (7)

Dette spørgsmål er kun blevet stillet til de respondenter der har svaret at de har 'passende' eller 'mere end behøves'. Det viser, at fuldtidslandmændene har deres viden fra 'tidsskrifter', 'landbrugscentret' og 'foldere' og 'andet'. Dette afspejler alle meget faglige kilder. De har respondenterne der ikke er fuldtidslandmænd har også deres viden fra de faglige kilder. Men de har også deres viden fra mere sociale og brede kilder.

I forhold til kommunikationsstrategien for Smart Natura betyder det, at vi ikke kun skal tænke på at formidle vores budskab via de traditionelle landbrugs- og kommunale kanaler. Vi skal huske på, at kun en lille del af vores respondenter er fuldtidslandmænd, og der er således en stor del af vores målgruppe der ikke ser sig selv som landmænd og derfor ikke får eller opsøger den viden som landmændene gør.

Vi har ligeledes fundet det relevant at spørge til hvad respondenterne selv mener de mangler viden om.

Filter: Intet filter

22. Hvad mangler du viden om? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Økonomiske konsekvenser	20,0% (1)	53,6% (15)	48,5% (16)
Muligheder for tilskud	60,0% (3)	67,9% (19)	66,7% (22)
Regler	40,0% (2)	75,0% (21)	69,7% (23)
Naturmæssige gevinster	0,0% (0)	64,3% (18)	54,5% (18)
Restriktioner for dyrkning	20,0% (1)	42,9% (12)	39,4% (13)
Begrænsning for udvikling af bedriften	60,0% (3)	39,3% (11)	42,4% (14)
Andet (skriv hvad)	40,0% (2)	25,0% (7)	27,3% (9)
I alt	15,2% (5)	84,8% (28)	100,0% (33)

Her er der en klar tendens, for begge grupper af respondenter, til at der mangler viden om 'mulighed for tilskud' og 'regler'. Derimod er det primært fuldtidslandmændene der mangler viden om 'begrænsning for udvikling af bedriften'. Det er også interessant at se, at der ikke er nogen fuldtidslandmænd der mener de mangler viden om de 'naturmæssige gevinster'. Dette kan tolkes som en afspejling af, at hvor disse respondenter fokuserer. Altså, vægter man ikke naturgevinster så højt, så efterspørger man heller ikke i så høj en grad viden herom. Der kan naturligvis også være tale om, at disse respondenter blot ved meget om disse gevinster.

I forhold til kommunikationsstrategien for Smart Natura betyder det, at vi skal lægge en stor indsats for at formidle hvilke muligheder der er for tilskud og hvor man kan finde ud af mere om reglerne.

Dette er særlig viden der kan formidles i de landbrugsfaglige medier. Hvor der måske skal ligges mere vægt på de naturmæssige gevinster når der formidles i de bredere medier.

BRUG AF RÅDGIVERE

I den forbindelse har vi fundet det interessant at undersøge i hvilket omfang respondenterne benytter sig af den traditionelle rådgivning. Det viser sig, at alle fuldtidslandmændene bruger en eller anden form for rådgivning. Hvorimod en tredjedel af de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd ikke modtager nogen form for rådgivning.

Filter: Intet filter

19. Hvilke typer rådgivning modtager du? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Miljø	40,0% (2)	13,8% (4)	17,6% (6)
Natur	0,0% (0)	13,8% (4)	11,8% (4)
Plante	60,0% (3)	13,8% (4)	20,6% (7)
Husdyr	40,0% (2)	6,9% (2)	11,8% (4)
Økonomi	80,0% (4)	24,1% (7)	32,4% (11)
Jura	20,0% (1)	3,4% (1)	5,9% (2)
Skov	40,0% (2)	27,6% (8)	29,4% (10)
Ingen	0,0% (0)	44,8% (13)	38,2% (13)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

Yderligere ses det, at næsten alle fuldtidslandmændene får økonomisk rådgivning. Desuden får de rådgivning på et eller to andre fagområder.

I forhold til kommunikationsstrategien for Smart Natura betyder det, at vi skal overveje om det er økonomirådgiverne vi skal have mere i spil – eller om målgruppen bliver nået gennem natur- og miljø-, planteavls- og husdyrrådgiverne.

SYN PÅ MYNDIGHEDER

Kikker man nærmere på hvad der kan have formet respondenternes syn på kommunen er der en del blandede svar, der både afspejler 'regler', 'det generelle serviceniveau' samt 'betjening fra enkeltpersoner'. Det ser dog ikke ud til at fuldtidslandmændene skiller sig ud fra mængden på dette punkt.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Ja]

27. Hvordan er dit syn på kommunens teknik- og miljøafdeling?

Krydset med: 26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

	Ja	Nej	I alt
Positivt	50,0% (2)	0,0% (0)	40,0% (2)
Overvejende positivt	25,0% (1)	0,0% (0)	20,0% (1)
Neutralt	0,0% (0)	100,0% (1)	20,0% (1)
Negativt	25,0% (1)	0,0% (0)	20,0% (1)
Overvejende negativt	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Kender ikke afdelingen	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	80,0% (4)	20,0% (1)	100,0% (5)

Ser man nærmere på hvad der har formet fuldtidslandmændenes syn på kommunen er der, i forhold til de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd, en overvægt der svare ' Betjeningen fra enkeltpersoner'.

Filter: Intet filter

28. Hvad har formet dit syn på teknik- og miljøafdelingen? (sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Omfanget af regler og procedurer	40,0% (2)	23,1% (6)	25,8% (8)
Kvaliteten af det generelle serviceniveau	40,0% (2)	46,2% (12)	45,2% (14)

	Ja	Nej	I alt
Betjeningen fra enkeltpersoner	60,0% (3)	38,5% (10)	41,9% (13)
Andet (skriv hvad)	40,0% (2)	19,2% (5)	22,6% (7)
I alt	16,1% (5)	83,9% (26)	100,0% (31)

Filter: Intet filter

29. Hvor meget vægter du dette syn på teknik- og miljøafdelingen, når du overvejer, om du vil indgå en plejeaftale?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	20,0% (1)	23,1% (6)	22,6% (7)
En del	80,0% (4)	65,4% (17)	67,7% (21)
Lidt	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Slet ikke	0,0% (0)	11,5% (3)	9,7% (3)
I alt	16,1% (5)	83,9% (26)	100,0% (31)

Af ovenstående ses, at fuldtidslandmændenes syn på kommunen betyder 'en del' for deres overvejelser for at indgå en plejeaftale. De respondenter der ikke er fuldtidslandmænd adskiller sig fra fuldtidslandmændene ved at der faktisk er 3 hvor det 'slet ikke betyder noget'

I forhold til værktøjerne for Smart Natura viser det os, at det er utroligt vigtigt hvordan kommunen henvender sig til og behandler fuldtidslandmændene.

INVOLVERING

Når det kommer til selve udformningen af plejeaftalen er der en klar tendens til at fuldtidslandmændene gerne vil involveres direkte. Dette er ikke lige så vigtigt for den del af respondenterne der ikke er fuldtidslandmænd.

Filter: Intet filter

25.c. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du bliver direkte involveret i udformningen af et plejeprojekt?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	80,0% (4)	58,6% (17)	61,8% (21)
En del	20,0% (1)	37,9% (11)	35,3% (12)
Lidt	0,0% (0)	3,4% (1)	2,9% (1)
Slet ikke	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

Men i modsætning til vigtigheden af respondenternes egen involvering, er det ikke lige så vigtigt for dem at deres naboer eller andre i lokalområder bliver involveret. Denne tendens gælder både for fuldtidslandmænd og ikke fuldtidslandmænd. Men ikke desto mindre er der stadig lidt over halvdelen der ønsker at naboer mm. bliver involveret.

Filter: Intet filter

25.d. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at dine naboer eller andre i lokalområdet er involveret?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	20,0%	34,5%	32,4% (11)
En del	40,0%	20,7%	23,5% (8)
Lidt	20,0%	31,0%	29,4% (10)
Slet ikke	20,0%	13,8%	14,7% (5)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

I forhold til værktøjerne for Smart Natura betyder det, at det er vigtigt at der bliver sat fokus på en aktiv involvering af alle lodssejere – men særligt fuldtidslandmændene skal involveres aktivt. Involveringen skal både omfatte den enkelte lodsejer og deres naboer.

FREMTIDIG DRIFT

I spørgeskemaundersøgelsen har vi også kikket på hvilke barrierer der kan være for at lodsejerne indgår i plejeaftaler.

Her af ses det, at det betyder 'meget' for fuldtidslandmænd at de får en økonomisk kompensation hvis de skal indgå en plejeaftale. Dette hænger godt sammen med at landbruget betyder 'meget' for den samlede hustand. Der er også nogle af de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd der svare, at de vægter en økonomisk kompensation 'meget' – men der er næsten lige så mange der svar at de kun vægter en økonomisk kompensation 'lidt'.

Filter: Intet filter

25.b. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftaler betyder, at du får en økonomisk kompensation?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	80,0% (4)	37,9% (11)	44,1% (15)
En del	20,0% (1)	24,1% (7)	23,5% (8)
Lidt	0,0% (0)	31,0% (9)	26,5% (9)
Slet ikke	0,0% (0)	6,9% (2)	5,9% (2)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

I forhold til Smart Natura betyder det, at der for fuldtidslandmændene skal lægges vægt på at beskrives hvilke tilskudsmuligheder der findes. Samtidig er det vigtigt at der bliver rådgiver om hvilke økonomiske konsekvenser det ellers kan indebære at indgå plejeaftaler.

Spørger man ind til vigtigheden af at kunne udbringe husdyrgødning på arealerne, er der en helt klar forskel på fuldtidslandmænd og ikke fuldtidslandmænd. Her svare næsten alle fuldtidslandmænd at det betyder 'meget'. Dette hænger igen sammen med deres økonomi, hvor landbruget betyder meget. Nogle fuldtidslandmænd er helt afhængige af deres harmonijord for at kunne få bedriften til at hænge sammen med det antal dyr de har. Men det hænger formentligt også sammen med deres natursyn, idet de ser det opdyrkede landbrugsland som noget værdifuldt, som de selv har skabt og har indflydelse på.

Filter: Intet filter

25.e. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du ikke må udsprede f.eks. husdyrgødning på dit areal?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	60,0%	3,4%	11,8% (4)
En del	0,0%	20,7%	17,6% (6)
Lidt	20,0%	10,3%	11,8% (4)
Slet ikke	20,0%	65,5%	58,8% (20)
I alt	14,7% (5)	85,3% (29)	100,0% (34)

I forhold til Smart Natura er det derfor vigtigt at man har gjort sig nogle overvejelser om hvordan fuldtidslandmanden evt. kan klare udfordringen med mindre harmonijord. Der kan evt. tænkes i jordfordeling.

Ser man på bekymringen for at plejeaftalerne kommer til at betyde mere papirarbejde, så er der en helt klar tendens til at fuldtidslandmændene vægter denne bekymring meget mere end de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd. Næsten alle fuldtidslandmænd vægter denne overvejelse 'meget' inden de evt. indgår en plejeaftale. Der er flere ikke fuldtidslandmænd der også vægter dette 'meget' men i forhold til fuldtidslandmændene der det kun ca. halvdelen.

Filter: Intet filter

25.f. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen - og arbejdet med at indgå denne - betyder, at du risikerer at få mere papirarbejde?

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	80,0%	37,9%	44,1% (15)
En del	20,0%	27,6%	26,5% (9)
Lidt	0,0%	20,7%	17,6% (6)
Slet ikke	0,0%	13,8%	11,8% (4)

	Ja	Nej	I alt
I alt	14,7%	85,3%	100,0%
	(5)	(29)	(34)

I forhold til Smart Natura kunne det derfor være en løsning at der arbejdes på at gøre papirarbejdet med ansøgningen så let for – især fuldtidslandmændene – som muligt. Evt. i form af at ansøgningerne udarbejdes og indsendes af kommunerne/rådgivningscentrene.

Det ses tydeligt, at risikoen for at bedriften pålægges yderligere miljørestriktioner, er vigtig for fuldtidslandmændene. Her er det alle der svare, at det betyder 'meget'. Her er der igen en klar forskel på hvordan ikke-fuldtidslandmændene har svaret. Her er svarene ligeligt fordelt mellem 'meget' og 'slet ikke'.

Filter: Intet filter

25.g. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at din bedrift risikerer at blive pålagt yderligere miljørestriktioner? (Gælder både din nuværende bedrift og ved en mulig udvidelse af bedriften)

Krydset med: 3. Er du fuldtidslandmand?

	Ja	Nej	I alt
Meget	100,0%	37,9%	47,1%
			(16)
En del	0,0%	13,8%	11,8%
			(4)
Lidt	0,0%	13,8%	11,8%
			(4)
Slet ikke	0,0%	34,5%	29,4%
			(10)
I alt	14,7%	85,3%	100,0%
	(5)	(29)	(34)

I forhold til Smart Natura gælder det derfor om at man er ærlig og fortæller hvilke evt. restriktioner der kan blive pålagt bedriften. Men der kan også informeres om muligt tiltag til at reducere restriktionerne og alternativer til nuværende drift.

KONKLUSION PÅ FULDTIDSLANDMÆND SOM ARKETYPE.

I forhold til værktøjerne for Smart Natura har vi gennem denne analyse fundet, at man godt kan betegne fuldtidslandmænd som en arketype for sig selv. Her skal man huske:

- * Fuldtidslandmænd får deres viden gennem faglige medier
- * De efterspørger viden om 'regler', 'tilskud' og 'betydning for udvidelse'

- * De er alle i kontakt med en rådgiver. Gerne en økonomirådgiver + en anden faglig rådgiver
- * De vil gerne involveres aktivt – også deres naboer
- * Kan have problemer med harmonijord – en løsning kan være jordfordeling
- * De er meget bekymret for at plejeaftalerne betyder mere papirarbejde
- * De frygter at plejeaftalerne vil medføre flere miljørestriktioner for deres bedrift

Midaldrende, veluddannede fritidslandmænd og Ældre, mindre uddannede fritidslandmænd

DEFINERENDE INPUT

Af ovenstående analyse kunne vi se, at fuldtidslandmænd skilte sig ud fra de øvrige respondenter, som en arketype for sig selv. Vi ønskede derfor at undersøge om det var muligt at opdele de respondenter der ikke var fuldtidslandmænd i yderligere arketyper.

Blandt vores respondenter er der ingen der er i aldersgruppen 20-30 år. Derfor er denne slettet af illustrationerne nedenfor.

Vi vil undersøge om de lodsejere der ikke er fuldtidslandmænd kan betegnes som deltidslandmænd eller fritidslandmænd.

Med deltidslandmand tænker vi på en lodsejer hvor landbrugets betydning for husstandens samlede økonomi betyder 'meget'. For en fritidslandmand vil landbrugets betydning for husstandens samlede økonomi betyder 'noget'.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

5. Hvor meget betyder jeres landbrug for husstandens samlede økonomi?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Næsten intet	100,0% (1)	54,5% (6)	50,0% (3)	87,5% (7)	80,0% (4)	67,7% (21)
Noget	0,0% (0)	36,4% (4)	33,3% (2)	12,5% (1)	20,0% (1)	25,8% (8)
Meget	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Alt	0,0% (0)	9,1% (1)	16,7% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	6,5% (2)
I alt	3,2% (1)	35,5% (11)	19,4% (6)	25,8% (8)	16,1% (5)	100,0% (31)

På baggrund af ovenstående analyse kan vi se, at der ikke er nogen af vores respondenter der svare at økonomien betyder 'meget'. Vi kommer således frem til at kalde de respondenter der ikke er fuldtidslandmænd for fritidslandmænd.

Vi ser herefter på om uddannelsesniveaet kan hænge sammen med respondenternes alder.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

4. Hvad er din højeste fuldførte uddannelse: (sæt ét kryds)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Grundskoleuddannelse	0,0% (0)	0,0% (0)	14,3% (1)	25,0% (2)	60,0% (3)	18,8% (6)
Gymnasium	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Erhvervsfaglig uddannelse	0,0% (0)	9,1% (1)	14,3% (1)	50,0% (4)	20,0% (1)	21,9% (7)
Kort videregående Uddannelse	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Mellemlang videregående uddannelse	0,0% (0)	45,5% (5)	14,3% (1)	12,5% (1)	20,0% (1)	25,0% (8)
Lang videregående uddannelse	100,0% (1)	45,5% (5)	57,1% (4)	12,5% (1)	0,0% (0)	34,4% (11)
I alt	3,1% (1)	34,4% (11)	21,9% (7)	25,0% (8)	15,6% (5)	100,0% (32)

Det ses af ovenstående, at de midaldrende lodsejere generelt har en lidt højere uddannelse end de lidt ældre lodsejere.

Som det fremgår er der selvfølgelig nogle undtagelser fra denne kategorisering. Blandt vores respondenter er der således 3 lodsejere der er midaldrende, men kun har en kort uddannelse. Ligesom der er 3 lodsejere der er ældre og har en længere uddannelse.

Nogle steder i analysen viser uddannelseslængden at have større betydning for respondenternes svar end deres alder.

Dette leder os frem til en opdeling af lodsejere i to grupper som vi ønsker at teste af:

- * Midaldrende, Veluddannede fritidslandmænd
- * Ældre, Mindre uddannede fritidslandmænd

Under kategorien 'Midaldrende, Veluddannede fritidslandmænd' har vi samlet de 19 lodsejere der enten har en 'Mellemlang' eller 'Lang videregående fritidslandmænd' og samtidig er max 60 år. Blandt vores respondenter er der kun én yngre lodsejer, der er under 40 år. Denne har vi, velsiddende at det er lidt misvisende ordvalg, valgt at lægge sammen med de midaldrende fritidslandmænd, da denne også har en lang videregående uddannelse. Denne sammenlægning betyder, at 16 af de 19, svarende til 85 % både ligger i kategorien midaldrende og veluddannet.

Under kategorien 'Ældre, Mindre veluddannede fritidslandmænd' har vi samlet de 13 lodsejere der alle er over 60 år. 3 af de 13 ældre lodsejere, svarende til 75 %, har 'Grundskole' eller 'Erhvervsfaglig' som deres sidst afsluttede uddannelse.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

9. Hvilken type bedrift driver du? (sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Planteavl	0,0% (0)	9,1% (1)	50,0% (3)	28,6% (2)	20,0% (1)	23,3% (7)
Kødkvæg	0,0% (0)	27,3% (3)	50,0% (3)	28,6% (2)	20,0% (1)	30,0% (9)
Malkekvæg	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	20,0% (1)	3,3% (1)
Svin	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Får	0,0% (0)	18,2% (2)	0,0% (0)	0,0% (0)	20,0% (1)	10,0% (3)
Heste	0,0% (0)	45,5% (5)	0,0% (0)	14,3% (1)	0,0% (0)	20,0% (6)
Andet (Skriv hvilken?)	100,0% (1)	45,5% (5)	50,0% (3)	42,9% (3)	40,0% (2)	46,7% (14)
I alt	3,3% (1)	36,7% (11)	20,0% (6)	23,3% (7)	16,7% (5)	100,0% (30)

Af den tidligere analyse så vi, at fuldtidslandmændene skiller sig ud ved at der er relativt flere der har planteavl end fritidslandmændene. Modsat er der mange flere fritidslandmænd der svare at de har 'andet' end den nævnte bedriftstype. Går man nærmere ind og ser på svarene ser man at flere har svaret 'skov' eller 'natur'. Dette hænder godt sammen med, at de ikke driver et decideret landbrug, men mere skal betragtes som lodsejere der har en ejendom på landet. Se man alligevel på typerne af bedrifter blandt fritidslandmænd, er de temmelig ens. Det er primært planteavl, kødkvæg og heste. Det er dog primært de midaldrende veluddannede fritidslandmænd der har hestene, hvor en enkelt ældre mindre veluddannet fritidslandmænd stadig har lidt malkekvæg.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

10. Hvor mange dyreenheder (DE) har du?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
0-15 DE	100,0% (1)	81,8% (9)	66,7% (4)	83,3% (5)	60,0% (3)	75,9% (22)
16-75 DE	0,0% (0)	18,2% (2)	33,3% (2)	16,7% (1)	40,0% (2)	24,1% (7)
76-250 DE	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
251-500 DE	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Over 500 DE	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Se man på hvor mange dyr fritidslandmændene har, er det helt klart, at de har langt færre end fuldtidslandmændene. Blandt vores respondenter er der ingen der har over 75 DE. Og langt de fleste, over 75 %, har under 15 DE, hvilket er grænsen for hvornår der skal søges miljøtilladelser ved ændringer i husdyrholdet. Dette billede gør sig både gældende hvad enten vi snakker om de midaldrende eller de ældre fritidslandmænd.

Der er det kun en af fritidslandmændene, der har over 100 ha. Undersøger man denne ene ser man, at der er tale om statsejede arealer, herunder skov. Derimod ser det ud til, at det er de midaldrende fritidslandmænd der har mest jord i forhold til de lidt ældre fritidslandmænd. Der er således ingen ældre fritidslandmænd der har over 30 ha.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

12. Hvor mange hektar (ha) egne ejede arealer hører der til bedriften?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
0 ha	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
0,1-5 ha	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	50,0% (3)	20,0% (1)	17,2% (5)
6-30 ha	100,0% (1)	72,7% (8)	50,0% (3)	50,0% (3)	80,0% (4)	65,5% (19)
31-100 ha	0,0% (0)	9,1% (1)	50,0% (3)	0,0% (0)	0,0% (0)	13,8% (4)

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
101-250 ha	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Over 250 ha	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	3,4% (1)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Af de adspurgte fritidslandmænd er der 1/3 der driver bedriften den økologisk. Der er en tendens til at de ældre fritidslandmænd dyrker deres jorde konventionelt, hvor der er flere midaldrende fritidslandmænd der dyrker den økologisk.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

11. Hvordan driver du din bedrift?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Konventionelt	100,0% (1)	45,5% (5)	66,7% (4)	83,3% (5)	80,0% (4)	65,5% (19)
Økologisk	0,0% (0)	54,5% (6)	33,3% (2)	16,7% (1)	20,0% (1)	34,5% (10)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

I forhold til Smart Natura skal vi huske på, at fritidslandmændene ikke står overfor de samme problemstillinger i form af husdyrgodkendelser som fuldtidslandmænd.

NATURSYN

Tidligere i undersøgelsen har vi fundet, at fritidslandmændene har et natursyn, hvor de vægter mere at 'åbent landskab' og 'biologisk mangfoldighed' er god natur end fuldtidslandmændene, der mener 'opdyrket landbrugsjord' er god natur. Nu ønsker vi at se om der er forskel på de midaldrende veluddannede og ældre mindre uddannede fritidslandmænd.

Af det følgende kan man se, at alle fritidslandmænd har en helt klar præference for det 'åbne landskab' når de skal beskrive hvad de mener er god natur. Derimod er der flere midaldrende end ældre fritidslandmænd der også mener 'biologisk mangfoldighed' og 'skov' er god natur. At der er flere midaldrende fritidslandmænd der betegner 'biologisk mangfoldighed' god natur kan hænge sammen med at det er et forholdsvis nyt begreb. Derved har de ældre landmænd ikke taget begrebet lige så meget til sig som de midaldrende.

Dette indikerer, at fritidslandmænd har et natursyn der går lidt mere i retning af den natur som Habitatdirektivet ønsker at stræbe mod. Næmlich at stoppe tilbagegangen af sjældne arter og sikre en øget biodiversitet.

I forhold til jagt er det 1/3 af alle respondenterne der mener 'jagt' er det same som god natur. Det ser dog ud til, at det særligt er det midaldrende fritidslandmænd der har denne præference. Dette kan hænge sammen med, at der er mange af fritidslandmændene der selv går på jagt.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

24. Hvad er god natur for dig? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Jagt	100,0% (1)	36,4% (4)	33,3% (2)	0,0% (0)	40,0% (2)	31,0% (9)
Opdyrket landbrugsland	0,0% (0)	27,3% (3)	50,0% (3)	16,7% (1)	20,0% (1)	27,6% (8)
Åbent landskab (Eng/overdrev/hede)	100,0% (1)	81,8% (9)	100,0% (6)	66,7% (4)	80,0% (4)	82,8% (24)
Skov	0,0% (0)	72,7% (8)	83,3% (5)	50,0% (3)	40,0% (2)	62,1% (18)
Biologisk mangfoldighed	0,0% (0)	81,8% (9)	83,3% (5)	50,0% (3)	40,0% (2)	65,5% (19)
Sjældne arter	0,0% (0)	45,5% (5)	50,0% (3)	33,3% (2)	40,0% (2)	41,4% (12)
Andet	0,0% (0)	18,2% (2)	33,3% (2)	16,7% (1)	40,0% (2)	24,1% (7)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

I forhold til kommunikationsstrategien i Smart Natura skal vi udnytte at fritidslandmændene værdsætter den biologiske mangfoldighed. Vi skal dog være lidt mere varsomme med at bruge betegnelsen overfor de ældre fritidslandmænd

Vi skal desuden være opmærksomme på om deres interesse for jagt kommer til at blive påvirket af plejeprojektet.

VIDEN

Vi ønskede at se om der, inden for fritidslandmænd, var forskel på videns betydning for lysten til at indgå plejeaftaler .

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

20. Hvor meget viden oplever du, at du har om de aktuelle Natura 2000-planer og -handleplaner for den ådal, som du har jord i?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Mere end du behøver	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	20,0% (1)	6,9% (2)
Passende	0,0% (0)	18,2% (2)	0,0% (0)	16,7% (1)	0,0% (0)	10,3% (3)
For lidt	0,0% (0)	45,5% (5)	100,0% (6)	66,7% (4)	60,0% (3)	62,1% (18)
Ingen	100,0% (1)	27,3% (3)	0,0% (0)	16,7% (1)	20,0% (1)	20,7% (6)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Blandt fritidslandmændene er der klar tendens til at de selv mener de ved for lidt om Natura 2000-planerne. Således mener over 80 % at de har 'ingen' eller 'for lidt' viden om planerne. I dette må vi formode, at der ligger et ønske om at vide mere.

Enkelte respondenter mener at de har 'mere' viden end de behøver. Går man nærmere ind i spørgeskemaet finder man at de begge har en længerevarende uddannelse.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

20. Hvor meget viden oplever du, at du har om de aktuelle Natura 2000-planer og -handleplaner for den ådal, som du har jord i?

Krydset med: 4. Hvad er din højeste fuldførte uddannelse: (sæt ét kryds)

	Grundskole-uddannelse	Gymnasium	Erhvervsfaglig uddannelse	Kort videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse	I alt
Mere end du behøver	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	12,5% (1)	9,1% (1)	6,9% (2)
Passende	16,7% (1)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	12,5% (1)	9,1% (1)	10,3% (3)
For lidt	66,7% (4)	- (0)	100,0% (4)	- (0)	50,0% (4)	54,5% (6)	62,1% (18)
Ingen	16,7% (1)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	25,0% (2)	27,3% (3)	20,7% (6)

	Grundskole-uddannelse	Gymnasium	Erhvervsfaglig uddannelse	Kort videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse	I alt
I alt	20,7% (6)	0,0% (0)	13,8% (4)	0,0% (0)	27,6% (8)	37,9% (11)	100,0% (29)

I forhold til Smart Natura skal vi huske at respondenterne gerne vil informeres og have mere viden.

Derfor har det været relevant at se nærmere på hvor fritidslandmændene har deres viden fra.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

21. Hvor har du fået viden fra? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Landsdækkende aviser, radio og tv	- (0)	0,0% (0)	- (0)	100,0% (1)	100,0% (1)	40,0% (2)
Faglige tidsskrifter	- (0)	33,3% (1)	- (0)	0,0% (0)	100,0% (1)	40,0% (2)
Kommunen	- (0)	66,7% (2)	- (0)	100,0% (1)	100,0% (1)	80,0% (4)
Landbrugscentret	- (0)	33,3% (1)	- (0)	0,0% (0)	100,0% (1)	40,0% (2)
Naboer	- (0)	33,3% (1)	- (0)	0,0% (0)	100,0% (1)	40,0% (2)
Familie og venner	- (0)	33,3% (1)	- (0)	0,0% (0)	100,0% (1)	40,0% (2)
Folderen "Naturpleje i Natura 2000. Tilskudsmuligheder 2012"	- (0)	66,7% (2)	- (0)	100,0% (1)	100,0% (1)	80,0% (4)
Andre kilder	- (0)	66,7% (2)	- (0)	0,0% (0)	100,0% (1)	60,0% (3)
I alt	0,0% (0)	60,0% (3)	0,0% (0)	20,0% (1)	20,0% (1)	100,0% (5)

Dette spørgsmål er kun blevet stillet til de respondenter der har svaret at de har 'passende' eller 'mere end behøver'. Det viser, at fritidslandmændene har deres viden fra alle mulige kilder, både de faglige kilder og de mere sociale og brede kilder. Det ses af ovenstående, at der er to områder der skiller sig positivt ud, i forhold til hvor lodsejerne har deres viden fra. Det er "Kommunen" og "Folderen". Til gengæld ser det ikke ud til, at der er forskel på midaldrende og ældre fritidslandmænd.

I forhold til kommunikationsstrategien for Smart Natura betyder det, at vi ikke kun skal tænke på at formidle vores budskab via de traditionelle landbrugs- og kommunale kanaler. Vi skal huske på, at en stor del af vores respondenter er fritidslandmænd, og der er således en stor del af vores målgruppe der ikke ser sig selv som landmænd og derfor ikke får eller opsøger den viden som landmændene gør.

Vi har ligeledes fundet det relevant at spørge til hvad respondenterne selv mener de mangler viden om.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

22. Hvad mangler du viden om? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Økonomiske konsekvenser	100,0% (1)	70,0% (7)	50,0% (3)	50,0% (3)	20,0% (1)	53,6% (15)
Muligheder for tilskud	100,0% (1)	90,0% (9)	50,0% (3)	66,7% (4)	40,0% (2)	67,9% (19)
Regler	100,0% (1)	70,0% (7)	83,3% (5)	83,3% (5)	60,0% (3)	75,0% (21)
Naturmæssige gevinster	100,0% (1)	70,0% (7)	50,0% (3)	83,3% (5)	40,0% (2)	64,3% (18)
Restriktioner for dyrkning	100,0% (1)	50,0% (5)	50,0% (3)	33,3% (2)	20,0% (1)	42,9% (12)
Begrænsning for udvikling af bedriften	100,0% (1)	40,0% (4)	50,0% (3)	50,0% (3)	0,0% (0)	39,3% (11)
Andet (skriv hvad)	0,0% (0)	30,0% (3)	33,3% (2)	0,0% (0)	40,0% (2)	25,0% (7)
I alt	3,6% (1)	35,7% (10)	21,4% (6)	21,4% (6)	17,9% (5)	100,0% (28)

Blandt fritidslandmændene er der en klar tendens til at de gerne vil vide mere om 'regler' og 'muligheder for tilskud'. Men der er faktisk næsten lige så mange der gerne vil vide noget om de 'naturmæssige gevinster'. Til gengæld er det ingen gang halvdelen der efterspørger mere viden om 'restriktioner for dyrkningen' og begrænsninger for udvikling af bedriften'. På den måde skiller fritidslandmændene sig ud fra fuldtidslandmændene – men ud fra datamaterialet er det ikke muligt at sige om der er forskel på midaldrende veluddannede og ældre mindre uddannede lodsejere.

I forhold til Smart Natura betyder det, at vi skal lave en informationskampagne indeholdende mere naturmæssige gevinster, rettet mod fritidslandmændene.

BRUG AF RÅDGIVERE

Ca. en tredjedel af fritidslandmændene modtager ingen rådgivning. Af dem der modtager rådgivning kan man se, at der ydes mest rådgivning inden for "økonomi" og "skov". Der er dog flere der modtager flere forskellige former for rådgivning. Der er en svag tendens til at det er de midaldrende der søger mere rådgivning end de ældre.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

19. Hvilke typer rådgivning modtager du? (Sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Miljø	0,0% (0)	9,1% (1)	33,3% (2)	16,7% (1)	0,0% (0)	13,8% (4)
Natur	0,0% (0)	27,3% (3)	16,7% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	13,8% (4)
Plante	0,0% (0)	9,1% (1)	33,3% (2)	0,0% (0)	20,0% (1)	13,8% (4)
Husdyr	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	20,0% (1)	6,9% (2)
Økonomi	0,0% (0)	36,4% (4)	33,3% (2)	0,0% (0)	20,0% (1)	24,1% (7)
Jura	0,0% (0)	0,0% (0)	16,7% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	3,4% (1)
Skov	100,0% (1)	18,2% (2)	33,3% (2)	33,3% (2)	20,0% (1)	27,6% (8)
Ingen	0,0% (0)	54,5% (6)	16,7% (1)	50,0% (3)	60,0% (3)	44,8% (13)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

I forhold til Smart Natura betyder det, at vi ikke når dem alle gennem de traditionelle rådgivningskanaler. Det er ligeledes vigtigt at vi tænker skov-rådgivningen ind som en lige så vigtig del af rådgivningen som den traditionelle landbrugsrådgivning.

SYN PÅ MYNDIGHEDER

Generelt er fritidslandmændene 'neutralt' til 'positivt' stemt over for kommunens teknik- og miljøafdeling. Men der er ingen forskel de to grupper imellem.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

27. Hvordan er dit syn på kommunens teknik- og miljøafdeling?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Positivt	0,0% (0)	27,3% (3)	0,0% (0)	50,0% (3)	20,0% (1)	24,1% (7)
Overvejende positivt	0,0% (0)	18,2% (2)	16,7% (1)	16,7% (1)	20,0% (1)	17,2% (5)
Neutralt	0,0% (0)	36,4% (4)	50,0% (3)	16,7% (1)	40,0% (2)	34,5% (10)
Negativt	0,0% (0)	9,1% (1)	16,7% (1)	0,0% (0)	20,0% (1)	10,3% (3)
Overvejende negativt	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	3,4% (1)
Kender ikke afdelingen	100,0% (1)	0,0% (0)	16,7% (1)	16,7% (1)	0,0% (0)	10,3% (3)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Der er ikke den store forskel på hvad der har formet fritidslandmændenes syn på kommunen. Dog er det tydeligt at de ældste fritidslandmænd synes 'omfanget af regler og procedurer' fylder meget. Primært er der "Kvaliteten af det generelle serviceniveau" og "betjeningen fra enkelt personer" der har formet synet på fritidslandmændene.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

28. Hvad har formet dit syn på teknik- og miljøafdelingen? (sæt gerne flere krydser)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Omfanget af regler og procedurer	- (0)	9,1% (1)	20,0% (1)	0,0% (0)	80,0% (4)	23,1% (6)
Kvaliteten af det generelle serviceniveau	- (0)	27,3% (3)	20,0% (1)	100,0% (5)	60,0% (3)	46,2% (12)
Betjeningen fra enkeltpersoner	- (0)	36,4% (4)	80,0% (4)	20,0% (1)	20,0% (1)	38,5% (10)
Andet (skriv hvad)	- (0)	27,3% (3)	20,0% (1)	0,0% (0)	20,0% (1)	19,2% (5)
I alt	0,0% (0)	42,3% (11)	19,2% (5)	19,2% (5)	19,2% (5)	100,0% (26)

Uanset hvad det har formet deres syn på kommunen, så betyder dette syn for en stor del af fritidslandmændene "meget" eller "en del" når de overvejer om de skal indgå en aftale.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

29. Hvor meget vægter du dette syn på teknik- og miljøafdelingen, når du overvejer, om du vil indgå en plejeaftale?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	- (0)	18,2% (2)	20,0% (1)	20,0% (1)	40,0% (2)	23,1% (6)
En del	- (0)	63,6% (7)	80,0% (4)	60,0% (3)	60,0% (3)	65,4% (17)
Lidt	- (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Slet ikke	- (0)	18,2% (2)	0,0% (0)	20,0% (1)	0,0% (0)	11,5% (3)
I alt	0,0% (0)	42,3% (11)	19,2% (5)	19,2% (5)	19,2% (5)	100,0% (26)

Blandt de to grupper er der ikke den store forskel, men blandt veluddannede er der en mindre gruppe der overhovedet ikke lader en evt. aftale betinge af deres generelle syn på kommunens teknik- og miljøafdeling.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

29. Hvor meget vægter du dette syn på teknik- og miljøafdelingen, når du overvejer, om du vil indgå en plejeaftale?

Krydset med: 4. Hvad er din højeste fuldførte uddannelse: (sæt ét kryds)

	Grundskole- uddannelse	Gymnasium	Erhvervsfaglig uddannelse	Kort videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse	I alt
Meget	20,0% (1)	- (0)	25,0% (1)	- (0)	28,6% (2)	20,0% (2)	23,1% (6)
En del	80,0% (4)	- (0)	75,0% (3)	- (0)	57,1% (4)	60,0% (6)	65,4% (17)
Lidt	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Slet ikke	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	14,3% (1)	20,0% (2)	11,5% (3)
I alt	19,2% (5)	0,0% (0)	15,4% (4)	0,0% (0)	26,9% (7)	38,5% (10)	100,0% (26)

I forhold til Smart Natura viser det os, at det er utroligt vigtigt hvordan kommunen henvender sig til og behandler fritidslandmændene.

INVOLVERING

Vi så tidligere, at det ikke er lige så vigtigt for fritidslandmændene at blive involveret som det er for fuldtidslandmændene.

Ser vi på opdelingen mellem de to fritidslandmænd, finder man, at alle lodsejerne ønsker at blive involveret på et eller andet niveau. Ser man udelukkende på alder er der ingen tydelig forskel på midaldrende og ældres lyst til at blive inddraget.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.c. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du bliver direkte involveret i udformningen af et plejeprojekt?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	0,0% (0)	45,5% (5)	100,0% (6)	66,7% (4)	40,0% (2)	58,6% (17)
En del	100,0% (1)	54,5% (6)	0,0% (0)	33,3% (2)	40,0% (2)	37,9% (11)
Lidt	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	20,0% (1)	3,4% (1)
Slet ikke	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Derimod er der en klar tendens til, at jo længere uddannelse en lodsejer har – jo større er ønsket om at blive involveret i udformningen af et plejeprojekt. Særligt tydeligt er det at næsten alle med en 'lang videregående uddannelse' ønsker at blive involveret "meget".

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.c. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du bliver direkte involveret i udformningen af et plejeprojekt?

Krydset med: 4. Hvad er din højeste fuldførte uddannelse: (sæt ét kryds)

	Grundskole- uddannelse	Gymnasium	Erhvervsfaglig uddannelse	Kort videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse	I alt
Meget	33,3% (2)	- (0)	50,0% (2)	- (0)	50,0% (4)	81,8% (9)	58,6% (17)
En del	50,0% (3)	- (0)	50,0% (2)	- (0)	50,0% (4)	18,2% (2)	37,9% (11)

	Grundskole-uddannelse	Gymnasium	Erhvervsfaglig uddannelse	Kort videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse	I alt
Lidt	16,7% (1)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	3,4% (1)
Slet ikke	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	20,7% (6)	0,0% (0)	13,8% (4)	0,0% (0)	27,6% (8)	37,9% (11)	100,0% (29)

I modsætning til vigtigheden af selv at blive involveret i udformningen af et plejeprojekt, er der ikke et lige så højt betydning om naboerne bliver involveret. Men af tallene er der ikke noget der tyder på at naboernes involvering betyder mere for de midaldrende end for de ældre.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.d. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at dine naboer eller andre i lokalområdet er involveret?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	100,0% (1)	18,2% (2)	0,0% (0)	66,7% (4)	60,0% (3)	34,5% (10)
En del	0,0% (0)	27,3% (3)	50,0% (3)	0,0% (0)	0,0% (0)	20,7% (6)
Lidt	0,0% (0)	36,4% (4)	33,3% (2)	16,7% (1)	40,0% (2)	31,0% (9)
Slet ikke	0,0% (0)	18,2% (2)	16,7% (1)	16,7% (1)	0,0% (0)	13,8% (4)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

I forhold til Smart Natura betyder det, at vi stadig skal være opmærksomme på at nogle lodsejere gerne vil involveres. Men vi skal også være opmærksomme på, at ikke alle ønsker at bliver involveret lige meget.

FREMTIDIG DRIFT

I spørgeskemaundersøgelsen har vi også kikket på hvilke barrierer der kan være for at lodsejerne indgår i plejeaftaler.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.b. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftaler betyder, at du får en økonomisk kompensation?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	0,0% (0)	54,5% (6)	50,0% (3)	33,3% (2)	0,0% (0)	37,9% (11)
En del	0,0% (0)	36,4% (4)	0,0% (0)	16,7% (1)	40,0% (2)	24,1% (7)
Lidt	100,0% (1)	9,1% (1)	50,0% (3)	50,0% (3)	20,0% (1)	31,0% (9)
Slet ikke	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	40,0% (2)	6,9% (2)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Der er stor forskel på hvor meget en økonomisk kompensation betyder for ønsket om at indgå en aftale. Det ser ikke ud til, at der er den store forskel på dette de to fritidsgrupper imellem.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.e. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du ikke må udsprede f.eks. husdyrgødning på dit areal?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	3,4% (1)
En del	0,0% (0)	27,3% (3)	33,3% (2)	0,0% (0)	20,0% (1)	20,7% (6)
Lidt	0,0% (0)	18,2% (2)	16,7% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	10,3% (3)
Slet ikke	100,0% (1)	45,5% (5)	50,0% (3)	100,0% (6)	80,0% (4)	65,5% (19)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Vigtigheden af at kunne udsprede husdyrgødning på arealerne har generelt ikke den store betydning. Dette bundner formentligt i, at der her udelukkende er tale om fritidslandmænd – hvorimod det ikke har noget med hverken alderen eller uddannelsesniveaue at gøre.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.f. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen - og arbejdet med at indgå denne - betyder, at du risikerer at få mere papirarbejde?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	0,0% (0)	54,5% (6)	50,0% (3)	0,0% (0)	40,0% (2)	37,9% (11)
En del	100,0% (1)	18,2% (2)	50,0% (3)	16,7% (1)	20,0% (1)	27,6% (8)
Lidt	0,0% (0)	18,2% (2)	0,0% (0)	50,0% (3)	20,0% (1)	20,7% (6)
Slet ikke	0,0% (0)	9,1% (1)	0,0% (0)	33,3% (2)	20,0% (1)	13,8% (4)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Uanset alder eller uddannelsesnivea er udsigten til mere papirarbejde en barriere for ca. to tredjedele af alle fritidslandmændene. Den sidste tredjedel mener det kun har "lidt" eller "slet ingen" betydning. Om dette skyldes, at de ikke kender omfanget af papirarbejdet, eller om det er fordi de mener de selv kan klare det, er svært at sige. Endelige kan det selvfølgelig være, at papirarbejdet reelt ikke er så omfattende for fritidslandmændene som for fuldtidslandmændene.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25.g. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at din bedrift risikerer at blive pålagt yderligere miljørestriktioner? (Gælder både din nuværende bedrift og ved en mulig udvidelse af bedriften)

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	0,0% (0)	36,4% (4)	83,3% (5)	0,0% (0)	40,0% (2)	37,9% (11)
En del	0,0% (0)	27,3% (3)	0,0% (0)	16,7% (1)	0,0% (0)	13,8% (4)
Lidt	100,0% (1)	9,1% (1)	0,0% (0)	33,3% (2)	0,0% (0)	13,8% (4)
Slet ikke	0,0% (0)	27,3% (3)	16,7% (1)	50,0% (3)	60,0% (3)	34,5% (10)
I alt	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Uanset alderen eller uddannelsesnivea er udsigten til flere miljørestriktioner en barriere for ca. halvdelen af alle fritidslandmændene. Den anden halvdel mener det kun har "lidt" eller "slet ingen" betydning.

I forhold til Smart Natura betyder det, at når man henvender sig til en fritidslandmand, er det nogle helt andre argumenter man skal bruge en overfor en fuldtidslandmand.

- * Man skal lægge stor vægt på at de får mere og bedre natur
- * Man skal ikke lægge lige så meget vægt på økonomien som ved fuldtidslandmanden.
- * Man skal huske at involverer dem i processen

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

26. På baggrund af de overvejelser, du har gjort dig - kunne du så tænke dig at indgå en plejeaftale om natur og miljø, herunder f.eks. vådområder og afgræsning?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	20-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Ja	- (0)	0,0% (0)	90,9% (10)	83,3% (5)	100,0% (6)	80,0% (4)	86,2% (25)
Nej	- (0)	100,0% (1)	9,1% (1)	16,7% (1)	0,0% (0)	20,0% (1)	13,8% (4)
I alt	0,0% (0)	3,4% (1)	37,9% (11)	20,7% (6)	20,7% (6)	17,2% (5)	100,0% (29)

Af ovenstående ses det, at der er en klar tendens til at fritidslandmændene gerne vil indgå en plejeaftale.

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du medvirker til at skabe "mere og bedre" natur?

Krydset med: 1. Hvad er din alder?

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
Meget	100,0% (1)	54,5% (6)	33,3% (2)	83,3% (5)	60,0% (3)	58,6% (17)
En del	0,0% (0)	45,5% (5)	66,7% (4)	16,7% (1)	40,0% (2)	41,4% (12)
Lidt	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Slet ikke	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)

	31-40	41-50	51-60	61-70	71+	I alt
I alt	3,4%	37,9%	20,7%	20,7%	17,2%	100,0%
	(1)	(11)	(6)	(6)	(5)	(29)

Generelt betyder det meget for fritidslandmændene at de får mere og bedre natur. Af datamaterialet ses der ingen forskel mellem midaldrende og ældre fritidslandmænd. Ser man derimod på forskellen mellem veluddannede og mindre uddannede, er der en svag tendens til at de veluddannede lodsejere vægter mere og bedre natur "meget" frem for mindre uddannede lodsejere der vægter mere og bedre natur ligelige fordelt mellem "meget" og "en del".

Filter: [3. Er du fuldtidslandmand?] = [Nej]

25. Hvis du skulle indgå en plejeaftale, hvor meget vægter du: - At aftalen betyder, at du medvirker til at skabe "mere og bedre" natur?

Krydset med: 4. Hvad er din højeste fuldførte uddannelse: (sæt ét kryds)

	Grundskole- uddannelse	Gymnasium	Erhvervsfaglig uddannelse	Kort videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse	I alt
Meget	50,0% (3)	- (0)	50,0% (2)	- (0)	62,5% (5)	63,6% (7)	58,6% (17)
En del	50,0% (3)	- (0)	50,0% (2)	- (0)	37,5% (3)	36,4% (4)	41,4% (12)
Lidt	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Slet ikke	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	- (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
I alt	20,7% (6)	0,0% (0)	13,8% (4)	0,0% (0)	27,6% (8)	37,9% (11)	100,0% (29)

KONKLUSION PÅ FRITIDSLANDMÆND SOM ARKETYPE.

I forhold til værktøjerne for Smart Natura har vi gennem denne analyse fundet, at man med fordel kan dele fritidslandmænd op i to arketyper 'Midaldrende, veluddannede fritidslandmænd' og 'Ældre, mindre uddannede fritidslandmænd'. Her skal man huske:

- * Fritidslandmændene står ikke overfor de samme problemstillinger i form af husdyrgodkendelser som fuldtidslandmænd.
- * Fritidslandmændene værdsætter den biologiske mangfoldighed. Vi skal dog være lidt mere varsomme med at bruge betegnelsen overfor de ældre fritidslandmænd
- * Vi skal være opmærksomme på om deres interesse for jagt kommer til at blive påvirket af plejeprojektet.
- * Fritidslandmændene vil gerne informeres og have mere viden.

- * En stor del af fritidslandmændene ser ikke sig selv som landmænd og derfor opsøger de ikke den viden som landmændene gør.
- * Der skal laves en informationskampagne der indeholdende mere naturmæssige gevinster, rettet mod fritidslandmændene.
- * Fritidslandmændene bruger ikke de traditionelle rådgivningskanaler. Det er ligeledes vigtigt at vi tænker skov-rådgivningen ind som en lige så vigtig del af rådgivningen som den traditionelle landbrugsrådgivning.
- * Det er utroligt vigtigt hvordan kommunen henvender sig til og behandler fritidslandmændene.
- * Nogle fritidslandmænd vil gerne involveres. Men ikke alle ønsker at bliver involveret lige meget.
- * Når man henvender sig til en fritidslandmand, er det nogle helt andre argumenter man skal bruge en overfor en fuldtidslandmand.
  - * Man skal lægge stor vægt på at de får mere og bedre natur
  - * Man skal ikke lægge lige så meget vægt på økonomien som ved fuldtidslandmanden.
  - * Man skal huske at involverer dem i processen

Værktøj:

Sørg for tidligt i samtalen med lodsejeren at få spurt ind til uddannelsesniveau.